

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього

II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція

***«СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ»***

29-30 вересня 2023 року

Україна, Мукачево

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього**

**СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ: ТУРИЗМ,
РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ**

**MODERN TRANSFORMATIONS OF THE SERVICE ECONOMY: TOURISM,
RECREATION AND COMMERCIAL SERVICES**

Збірник тез доповідей
II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
29-30 вересня 2023 року

**Україна, Мукачево
2023**

УДК 338.486.1.02-044.922:[338.48-53:338.48-6](043.2)
С91

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 20 жовтня 2023 р.)*

С91

Сучасні трансформації сервісної економіки: туризм, рекреація та комерційні послуги: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачєво, 29-30 вересня 2023 р.) / ред. кол.: Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачєво: МДУ, 2023. 91 с.

***Відповідальний за випуск:** Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

***Технічний редактор:** Надія КАМПОВ – старший викладач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

Редакційна колегія: Щербан Т.Д. – д. психол.н., професор (*голова*); Гоблик В.В. – д.е.н., професор; Маслиган О.О. – д.е.н., професор; Гоблик-Маркович Н.М. – к.е.н., доц.; Папп В.В.– д.е.н., професор; Медвідь Л.І. – к.е.н., доц.; Кампов Н.С. – ст. викладач.

У збірнику тез за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми сучасної трансформації сервісної економіки. Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні погляди на пошук інноваційних ідей трансформації туризму, рекреації та інших послуг у постіндустріальній економіці; визначення стратегічних пріоритетів розвитку на регіональному та міжнародному рівнях.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

УДК 338.486.1.02-044.922:[338.48-53:338.48-6](043.2)

Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari>

© Мукачівський державний університет, 2023
© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму,
2023

Василь ЧМИГА ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ РОБОЧОЇ СИЛИ В ТУРИЗМІ	70
Світлана МИКУЛАНИНЕЦЬ, Богдан ЖИЛЮК АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЯК КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА ЗАПОБІГАННЯ КРИЗОВИМ СИТУАЦІЯМ	71
Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ, Олександр ВІТВИЦЬКИЙ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ	73
Тетяна ІЛЬТЮ РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ РЕКРЕАЦІЇ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	75
Павло БУШУЄВ НАПРЯМКИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ХІНТЕРЛАНДІВ КЛАСТЕРІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ	77
Отокар КАСИНЕЦЬ ОРГАНІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧИХ ЕКСКУРСІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ФАХІВЦЯ З ТУРИЗМУ	79
Надія КАМПОВ, Отокар КАСИНЕЦЬ, ЕТИЧНІ НОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЇВ	80
Олена МАСЛИГАН, Вадим АНТОЛИК, Ганна АНТОЛИК, ПРОПОЗИЦІЇ З АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ	82
Ксенія ХАУСТОВА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ	84
Олександр ДІДОВИЧ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНА СФЕРА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	86
СЕКЦІЯ Психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців у сфері послуг	
Kateryna DZHUNKOVSKA, FORMATION OF SOFT SKILLS OF A SPECIALIST IN THE SERVICE SECTOR	89
Оксана ФЕЄР, Світлана МИКУЛАНИНЕЦЬ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ	90
Оксана ФЕЄР ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ	91

Участь туристичних виставках	в	Участь у спільних туристичних виставках та конференціях з метою презентації спільного туристичного продукту кластеру та залучення нових клієнтів.
Співпраця туристичними агентствами та туроператорами	з	Співпраця з туристичними агентствами та туроператорами для просування спільного туристичного продукту кластеру та забезпечення його більшої доступності.
Рекламні кампанії		Проведення спільних рекламних кампаній, які будуть спрямовані на збільшення попиту на туристичний продукт кластеру

Джерело: сформовано на основі [1-3]

Окреслені шляхи спільного маркетингу та просування туристичного продукту в кластері можуть бути застосовані окремо або в поєднанні з іншими шляхами (залежно від мети та потреб учасників кластера).

За додержання окреслених проектних етапів можна забезпечити такий розвиток туристичних кластерів, що:

- забезпечує потенціал для формування значних економічних переваг для місцевих громад;
- забезпечує створення становища, в якому розвиток туризму реалізувався через сталі центри росту.

Список використаних джерел

1. Бочан І.О. Інтеграційні процеси кластеризації у туризмі: публічно приватне партнерство, *Вісник Львівського інституту економіки і туризму*, 2016, Вип. 11, pp. 59–65.
2. Войнаренко М.П. Кластери в економіці: аналіз теорії і практики: монографія. Хмельницький, ХНУ, 2008. 220 с.
3. Гришов В.В., Звягінцева О.Б. Механізми формування і впровадження інноваційного маркетингу підприємств. *Облік і фінанси*, 2012, Вип. №3. С.115-121

Ксенія ХАУСТОВА

к.е.н, доцент,

доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму
Мукачівський державний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Інклюзивний туризм для осіб з інвалідністю – це сучасний вид туризму, який дозволяє включити в туристичну діяльність будь-яку людину, незалежно від її фізичних можливостей, з урахуванням особливостей її фізично-психологічного стану і розглядається він, насамперед, як потужний засіб активної реабілітації, який структурно включає в себе медичні, психологічні, педагогічні, фізичні, професійні, трудові, фізкультурно-спортивні та соціально-побутові заходи [1]. Забезпечення інтеграції осіб з інвалідністю в суспільство на сучасному етапі вимагає створення комфортних умов для їхнього життя та побуту. Це включає в себе створення «безбар'єрного» середовища, де люди з обмеженими фізичними можливостями можуть вільно користуватися всіма елементами інфраструктури, відвідувати будь-які об'єкти житлового та громадського призначення, без перешкод користуватися транспортом, засобами зв'язку та мати доступ до інформації.

Нажаль, збільшення кількості інвалідів серед осіб, які постраждали в результаті воєнних дій, які веде Російська Федерація проти України, є серйозною проблемою. Ці інваліди часто є молодими та працездатними людьми і потребують як психологічної, так і соціальної реабілітації. У нашій державі структура цих видів реабілітації не розвинута належним чином і потребує подальшого вдосконалення. Після перемоги велика кількість людей, які отримали фізичні та моральні травми потребуватимуть лікування та реабілітації. Особливо важливо вирішити питання соціальної реабілітації та адаптації переміщених осіб, враховуючи проблеми, пов'язані з військовими подіями на сході України. У сучасних умовах розвиток інклюзивного туризму сприятиме росту туристичного ринку, привертаючи нових споживачів, які будуть шукати можливостей для задоволення своїх потреб. Це також сприятиме соціально-економічному розвитку галузі гостинності.

Наявність базових закладів для санаторно-курортного лікування а також цілюща природа Карпат створюють передумови для розвитку реабілітаційного та інклюзивного туризму. Закарпатська область на сьогодні володіє значним потенціалом для розвитку інклюзивного туризму:

1) Закарпаття славиться своєю гірською місцевістю, яка надає можливості для активного відпочинку та різноманітних пригод. Гірські стежки та озера можуть бути адаптовані для інклюзивних маршрутів та розваг, де люди з різними фізичними обмеженнями можуть брати участь;

2) Закарпаття багате народними традиціями та місцевою культурою, включаючи мови, музику, ремесла та кулінарію. Ця різноманітність створює можливості для інклюзивних культурних заходів, які включають усіх учасників;

3) Закарпаття відоме своїми термальними джерелами, які можуть бути сприятливі для реабілітації та відпочинку. Створення інклюзивних спа-центрів та санаторіїв може вирішити потреби людей з обмеженими можливостями;

4) Регіональна гастрономія: Закарпаття відоме своєю унікальною кухнею, що включає страви із м'яса, сиру та місцевих продуктів. Забезпечення доступу до ресторанів та кулінарних екскурсій для всіх може розширити гастрономічний туризм в регіоні;

5) Закарпаття має готелі, санаторно-профілактичні комплекси, гостьові будинки, туристичні агентства та іншу інфраструктуру, яка може бути адаптована для інклюзивного туризму, забезпечуючи зручний відпочинок для всіх.

На думку Чайки С., «Станом на сьогодні реалізація інклюзивного напрямку у туризмі України ускладнюється існуванням низки нагальних проблем у даній сфері, вирішення яких є умовою досягнення повноцінного задоволення від туристичного відпочинку, отримання унікального досвіду для особистісного зростання. Серед таких проблем першочергового значення набули:

– відсутність фізичного доступу до більшості туристичних об'єктів, що ускладнює процес пізнання різних рекреаційних ресурсів,

– низький відсоток оснащення як туристичних фірм, так і безпосереднього об'єктів відпочинку інформаційними ресурсами відповідного формату,

– недостатня обізнаність персоналу туристичних підприємств щодо особливостей обслуговування людей з особливими потребами [2, с.189].

Отже, що розвивати інклюзивний туризм у регіоні необхідно інвестувати в дану галузь.

Як зазначає, Слатвінська Л. А.. «надзвичайно актуальною є підготовка технічної інфраструктури та працівників туристичних фірм, готелів, ресторанів, турбаз і відпочинково-рекреаційних зон до прийому нової категорії споживачів. Задовольнити туристичні потреби даної категорії населення не просто. Самостійно подолати ці

труднощі не в змозі ні туристичні фірми, ні готелі, ні екскурсоводи. Ідею доступності та підходи до її реалізації слід пропагувати комплексно. Лише у такому разі туристи з інвалідністю матимуть змогу подорожувати. Розвиток туризму для осіб з інклюзією, розробка туристичних програм з урахуванням доступності створюють рівні можливості для реалізації права на відпочинок кожної людини» [3].

Організація інклюзивного туризму вимагає інвестицій для створення та адаптації туристичної інфраструктури, надання відповідних туристичних послуг та підготовки кваліфікованих спеціалістів, які можуть працювати з особами з обмеженими можливостями. Отже, ми вважаємо необхідним створити на регіональному рівні "Програму розвитку інклюзивного туризму в Закарпатті". Ця програма створить основу для приваблення державних коштів для розвитку інфраструктури, запуску проєктів державно-приватного партнерства та міжнародного співробітництва. Оскільки інклюзія має великий пріоритет в Європейському Союзі, це також надасть можливість залучати додаткові фінансові ресурси через гранти та європейські програми. З огляду на потенційний попит, ця галузь є перспективною з економічної точки зору, відкриваючи можливості для державного фінансування туристичних поїздок для певних категорій громадян.

Список використаних джерел

1. Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму». – URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH3AN00A.html
2. Чайка С. Європейські практики інклюзивного туризму: досвід для України. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 43, с. 189–196
3. Слатвінська Л.А. Перспективи розвитку інклюзивного туризму в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. DOI: 10.32702/2307-2156-2020.5.59

Олександр ДІДОВИЧ
здобувач освітнього ступеня «доктор філософії»
Мукачівський державний університет

ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНА СФЕРА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Для економічного розвитку Закарпатської області туристично-рекреаційна сфера є однією з традиційних і стратегічно важливих. Початок широкомасштабної військової агресії російської федерації в Україну показав вразливість туристично-рекреаційна сфера стосовно безпекових чинників, зокрема воєнних.

До початку широкомасштабної російської військової агресії туристично-рекреаційна сфера Закарпатської області розглядалася як одна з пріоритетних сфер економічного розвитку. Пріоритетність її розвитку зумовлена різноманітністю природного та історико-культурного потенціалу, географічними особливостями території, зростаючим попитом на курортні послуги, популярністю закладів у відпочиваючих, розвитком інфраструктури. У Регіональній стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років розвиток туристичної та оздоровчої сфери включено до переліку операційних цілей «Прискорення досягнення конкурентоспроможності та інноваційності регіональної економіки».

Широкомасштабна військова агресія росії проти України суттєво вплинула на розвиток туристично-рекреаційної сфери Закарпатської області. Інститутом регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, в умовах обмеженого

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>